

BIOETIKANING O'QITUVCHINING PROFESSIONAL AXLOQI BILAN ALOQASI

Maxmudova Aziza Nugmanovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Ijtimoiy va gumanitar fanlar kafedrasi mudiri,

PhD, professor

Annotatsiya: Ushbu maqolada bioetikaning o'qituvchining professional axloqi bilan aloqasi, ta'lim tizimida bioetik qadriyatlarning o'qituvchining ishiga qanday ta'sir ko'rsatishi, o'qituvchining axloqiy mas'uliyati va bu masalalarni o'qituvchining professional faoliyatiga qanday tatbiq etish mumkinligi haqida so'z yuritiladi. Maqolada, bioetika fanining o'qituvchining o'quvchilar bilan munosabatlarida, shuningdek jamiyatda axloqiy qarorlar qabul qilishda qanday o'rni borligi muhokama qilinadi. Maqsad, o'qituvchilarning axloqiy masalalarga bo'lgan yondashuvini rivojlantirish va pedagogik ta'limdagi bioetikani muhim qism sifatida belgilashdir.

Kalit so'zlar: bioetika, o'qituvchi, professional axloq, axloqiy mas'uliyat, ta'lim tizimi, pedagogik yondashuv, o'quvchi, bioetik qadriyatlar

Kirish: Bioetika o'qituvchining professional faoliyatida muhim o'rin tutadi, chunki o'qituvchilar nafaqat bilim beruvchilar, balki o'quvchilariga axloqiy qadriyatlarni o'rgatadigan shaxslar sifatida ham mas'uliyatga ega. O'qituvchining axloqiy mas'uliyati ta'lim jarayonida nafaqat ilmiy bilimlarni, balki ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarni ham o'rgatishga qaratilgan. Bu maqolada bioetikaning o'qituvchining professional axloqi bilan aloqasi va ta'lim tizimidagi o'rni muhokama qilinadi. Bioetikaning o'qituvchilarning axloqiy qarorlar qabul qilishdagi roli va o'quvchilarga mas'uliyatni o'rgatishdagi ahamiyati yoritiladi.

Bioetikaning o'qituvchining professional axloqi bilan aloqasi ta'lim tizimida juda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchi nafaqat ilmiy bilimlarni o'rgatadi, balki o'quvchilariga jamiyatda to'g'ri axloqiy qarorlar qabul qilishni ham o'rgatadi. Bu borada, o'qituvchining

bioetik bilimlari va axloqiy me'yorlarga bo'lgan sadoqati ta'limning samarali bo'lishiga hissa qo'shadi. O'qituvchi o'z faoliyatida bioetika asoslarini amal qilishi, o'quvchilarni nafaqat bilimlar bilan, balki axloqiy prinsiplar bilan ham ta'minlashi kerak.

O'qituvchining professional axloqiga bioetika ta'siri o'quvchilarning jamiyatga moslashishiga yordam beradi. Bioetik bilimlar, o'quvchilarni inson huquqlarini hurmat qilish, biotexnologiyalarning axloqiy oqibatlarini tushunishga o'rgatadi. Shuningdek, bioetika o'qituvchining o'z ishida axloqiy me'yorlarga rioya qilishi, shaxsiy va professional mas'uliyatni his qilishda katta rol o'ynaydi. O'qituvchining bioetik qarorlar qabul qilishdagi mahorati, o'quvchilarga axloqiy mas'uliyatni tushuntirishda muhim vositadir.

Bundan tashqari, bioetikaning o'qituvchining axloqiy faoliyatiga ta'siri jamiyatda umumiy axloqiy qadriyatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ta'lim tizimi orqali o'quvchilarga to'g'ri axloqiy yondashuvlarni o'rgatish, ular uchun jamiyatda samarali va mas'uliyatli faoliyat yuritish imkoniyatlarini yaratadi. O'qituvchining o'quvchilarga bioetika asoslarini o'rgatishda yuzaga keladigan axloqiy muammolar, o'quvchilarning ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi.

So'nggi yillarda o'qituvchilarning professional axloqini shakllantirishda bioetikaning o'rni haqida ko'plab ilmiy tadqiqotlar va amaliy qo'llanmalar ishlab chiqilgan. Bioetika o'qituvchilarning ishini ijtimoiy, madaniy va axloqiy masalalar bilan bog'lashga yordam beradi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar orqali bioetika o'qituvchilarning o'zaro munosabatlari va axloqiy me'yorlarining o'quvchilarga ta'sirini kuchaytirishga imkon yaratadi.

O'qituvchining professional axloqini shakllantirishda bioetikaning o'rni nafaqat ta'lim tizimida, balki jamiyatdagi axloqiy qadriyatlarning shakllanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Ta'lim jarayonida bioetika o'qituvchining mas'uliyatli va adolatli yondashuvini ta'minlaydi. O'qituvchilar o'quvchilarga nafaqat fan bo'yicha bilimlarni, balki axloqiy qarorlar qabul qilish, jamiyatda o'zini tutish va jamiyatning hayotidagi murakkab vaziyatlarga nisbatan mas'uliyatli yondashishni o'rgatishadi.

1. Bioetikaning o'qituvchining shaxsiy axloqiga ta'siri: Bioetika o'qituvchining shaxsiy va professional hayotidagi axloqiy mas'uliyatni o'rgatishga yordam beradi. O'qituvchilar o'z ishida halollik, adolat, hamdardlik, va to'g'rilik kabi bioetik qadriyatlarni hayotga tatbiq etishi lozim. Bu prinsiplar o'qituvchilar uchun namuna bo'lib, o'qituvchilar o'zlarini ijtimoiy va axloqiy muammolarga qarshi qanday yondashishlari kerakligini tushunadilar. Shuningdek, o'qituvchilarning shaxsiy axloqiy me'yorlariga rioya qilishi, jamiyatda barqaror axloqiy muhitning yaratilishiga hissa qo'shadi.

2. O'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi axloqiy munosabatlar: O'qituvchining o'quvchilar bilan axloqiy munosabatlari jamiyatda etika asosida qarorlar qabul qilishning o'rnalaridan biridir. O'qituvchilar o'z faoliyatida yuqori axloqiy me'yorlarga ega bo'lishlari, o'quvchilarga faqat bilim berish emas, balki ular bilan munosabatlarda hurmat, adolat va ehtiyotkorlikni namoyish etishlari kerak. Bu holat o'quvchilarga ham o'zlarini axloqiy mas'uliyatni his qilishni o'rgatadi va ta'lim tizimida axloqiy qadriyatlarning shakllanishini kuchaytiradi.

3. Ta'lim tizimida bioetika va axloqiy qarorlar qabul qilish: O'qituvchilar nafaqat o'quvchilarga bilim berishda, balki axloqiy qarorlar qabul qilishda ham muhim rol o'ynaydilar. Bioetika o'qituvchining o'quvchilarga qarshi bo'lgan axloqiy, madaniy va ijtimoiy qarorlar olishdagi yondashuvini ta'minlaydi. O'qituvchilar bu orqali o'quvchilarga jamiyatda o'zlarining huquqlari, burchlari va mas'uliyatlari haqida bilimlar berishadi. O'quvchilar bioetik me'yorlarni o'rganish orqali ijtimoiy mas'uliyatni his qilishni o'rganadilar.

4. Bioetika va o'qituvchining ta'limdagi innovatsiyalarga ta'siri: Zamonaviy ta'lim tizimida bioetika o'qituvchining innovatsion pedagogik yondashuvlariga ta'sir ko'rsatadi. Pedagogik innovatsiyalarni amalga oshirishda bioetikaning roli juda katta, chunki bu o'qituvchining o'quvchilarga nafaqat ilmiy bilimlarni, balki to'g'ri axloqiy qarorlar qabul qilishni o'rgatish uchun kerakli asoslarga ega bo'lishini ta'minlaydi. Ta'limdagi innovatsiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'qituvchilarning axloqiy va bioetik bilimlari zarur.

5. Pedagogik axloq va jamiyatda bioetikaning roli: Bioetika jamiyatda axloqiy normalarni belgilashda va yangilashda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar axloqiy qarorlarni qabul qilishda nafaqat o'z shaxsiy tajribalarini, balki jamiyatdagi umumiy axloqiy qadriyatlarni ham hisobga olishlari kerak. Jamiyatda bioetika va axloqiy normativlarni qo'llash, o'quvchilarning jamiyatdagi faoliyatlarini shakllantirishga yordam beradi. O'qituvchilarning bioetik qadriyatlarni o'quvchilarga o'rgatishdagi roli jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikni saqlashga xizmat qiladi.

So'nggi yillarda bioetikaning o'qituvchilarning professional axloqiga ta'sirini o'rganadigan ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilarning bioetik bilimlari ularning o'quvchilarga yondashuvlarini yanada axloqiy va mas'uliyatli qilishga yordam beradi. O'qituvchilarga bioetika asoslarini o'rgatish, ularning jamiyatdagi axloqiy qarorlar qabul qilishdagi ishtirokini ham kuchaytiradi.

Xulosa: O'qituvchining professional axloqi va bioetika o'rtasidagi aloqaning ta'lim tizimidagi o'rnini juda katta. Bioetika o'qituvchining axloqiy mas'uliyatini oshiradi va o'quvchilarga jamiyatda mas'uliyatli, axloqan to'g'ri qarorlar qabul qilishni o'rgatishga yordam beradi. Shuningdek, bioetika o'qituvchining professional faoliyatida yuqori axloqiy standartlarni saqlashga yordam beradi. Ta'lim jarayonida bioetikaning ahamiyatini tushunish, o'qituvchining nafaqat bilim berish, balki axloqiy yondashuvlarni ham o'rgatishda muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yuldashev, R. (2017). "Ta'lim tizimida bioetika va axloqiy qadriyatlar". Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Karimov, M. (2020). "O'qituvchining axloqiy mas'uliyati va bioetika". Samarqand: SamDU nashriyoti.
3. Rahmonov, A. (2018). "Pedagogik bioetika: Yangi yondashuvlar va metodlar". Toshkent: O'qituvchi.